

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

21.01.2024. Nr. 6-1/41

Labklājības ministrijai
lm@lm.gov.lv

Par Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 36.panta pirmās daļas 1. punktu

Tiesībsarga birojs, izskatot kādas personas iesniegumu, konstatēja likuma nepilnību, kura būtu jānovērš iespējami ātrākā laikā, turklāt lemjot par tūlītēju risinājumu līdz grozījumu pieņemšanai.

Tiesībsarga biroja ieskatā Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 36.panta pirmās daļas 1.punkts būtu papildināms, paredzot, ka par ienākumiem, kurus pašvaldības sociālais dienests vērtē pirms lēmuma par trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusa vai sociālās palīdzības pabalsta piešķiršanas mājsaimniecībai vai atsevišķai personai, nebūtu neuzskatāma sociālā stipendija "Studētgods".

Sociālās stipendijas "Studētgods" piešķiršanas mērķis ir sociālā atbalsta sniegšana.¹ Sociālo stipendiju "Studētgods" var saņemt studējošie no daudz bērnu ģimenēm, studējošie ar invaliditātes I vai II grupu, studējošie - bāreņi vai bez vecāku apgādības palikušie bērni, kā arī no 2025.gada 1.septembra studējošie no trūcīgām un maznodrošinātām mājsaimniecībām.² No minētā secināms, ka likumdevējs vēlēties nodrošināt, lai no izglītības netiek izslēgtas finansiāli mazaizsargātas izglītojamo grupas, ļaujot tām pilnvērtīgi izglītoties un izslēdzot nepieciešamību

¹ Augstskolu likuma 52.panta (3)¹ daļa.

² Ministru kabineta 2024. gada 17. decembra noteikumu Nr. 818 "Noteikumi par stipendijām" IV nodaļa.

jaunietim no trūcīgas ģimenes stāties darba tiesiskajās attiecībās, lai nodrošinātu iztiku sev un savai ģimenei.

Šī brīža tiesiskais regulējums, kad mājsaimniecības ienākumos ieskaita sociālo stipendiju, vērtējot ģimenes atbilstību maznodrošinātas vai trūcīgas mājsaimniecības statusam, rada pretrunīgu un netaisnīgu situāciju. Proti, ģimene var zaudēt (neiegūt) trūcīgās mājsaimniecības statusu, ja ģimenes loceklis saņem sociālo stipendiju, piemēram, kā daudz bērnu ģimenes izglītojamais.

Latvijas Republikas Satversmes 1.pantā noteikts, ka Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika. Ar minēto tiesību normu Latvijā tiek noteikta vispārējo tiesību principu loma Latvijas tiesību sistēmā. Taisnīguma princips ir viens no Rietumu kultūras galvenajiem tiesību idejas avotiem.³ Iestāde un tiesa, piemērojot tiesību normas, izmanto tiesību normu interpretācijas pamatmetodes (gramatisko, sistēmisko, vēsturisko un teleoloģisko metodi), lai sasniegtu taisnīgāko un lietderīgāko rezultātu.⁴

Sociālās stipendijas "Studēt gods" viens no mērķiem ir sociālā atbalsta sniegšana trūcīgām mājsaimniecībām, lai sniegtu atbalstu izglītības iegūšanai. Ja šos ienākumus nāktos novirzīt ar mājokļa lietošanu saistīto izdevumu segšanai, tad sociālā stipendija zaudētu savu jēgu.

Sociālās palīdzības jomā likuma normas skatāmas no privātpersonas tiesību ievērošanas principa skatupunkta. Šā principa jēga ir pēc iespējas sekmēt privātpersonas tiesību ievērošanu tajās situācijās, kurās tiesību piemērotājam jāizsver pamatotas šaubas par pareizāko tiesisko risinājumu.

Formāla pieeja ir pretēja administratīvā procesa būtībai. Nepieciešamības gadījumā tas nozīmē arī pienākumu iedziļināties jautājuma būtībā, notikumu attīstībā vai plašākā apstākļu kontekstā un rast tūlītēju taisnīgu risinājumu.

Tiesībsarga birojs lūdz iespējami īsākā laikā virzīt grozījumus, kā arī aicināt pašvaldību Sociālos dienestus jau šobrīd, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 8.pantu, neņemt vērā sociālo stipendiju "Studēt gods", vērtējot atbilstību trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusam vai sociālās palīdzības pabalstu piešķiršanai.

³ Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 75.lpp.

⁴ Administratīvā procesa likuma 8.pants.

Lai sagatavotu personai atbildi, Tiesībsarga birojs lūdz Labklājības ministriju **sniegt viedokli līdz 30.janvārim.**

Ar cieņu

tiesībsarga pilnvarojumā

Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļas vadītāja

Ineta Rezevska